

KARLHEINZ STOCKHAUSEN:

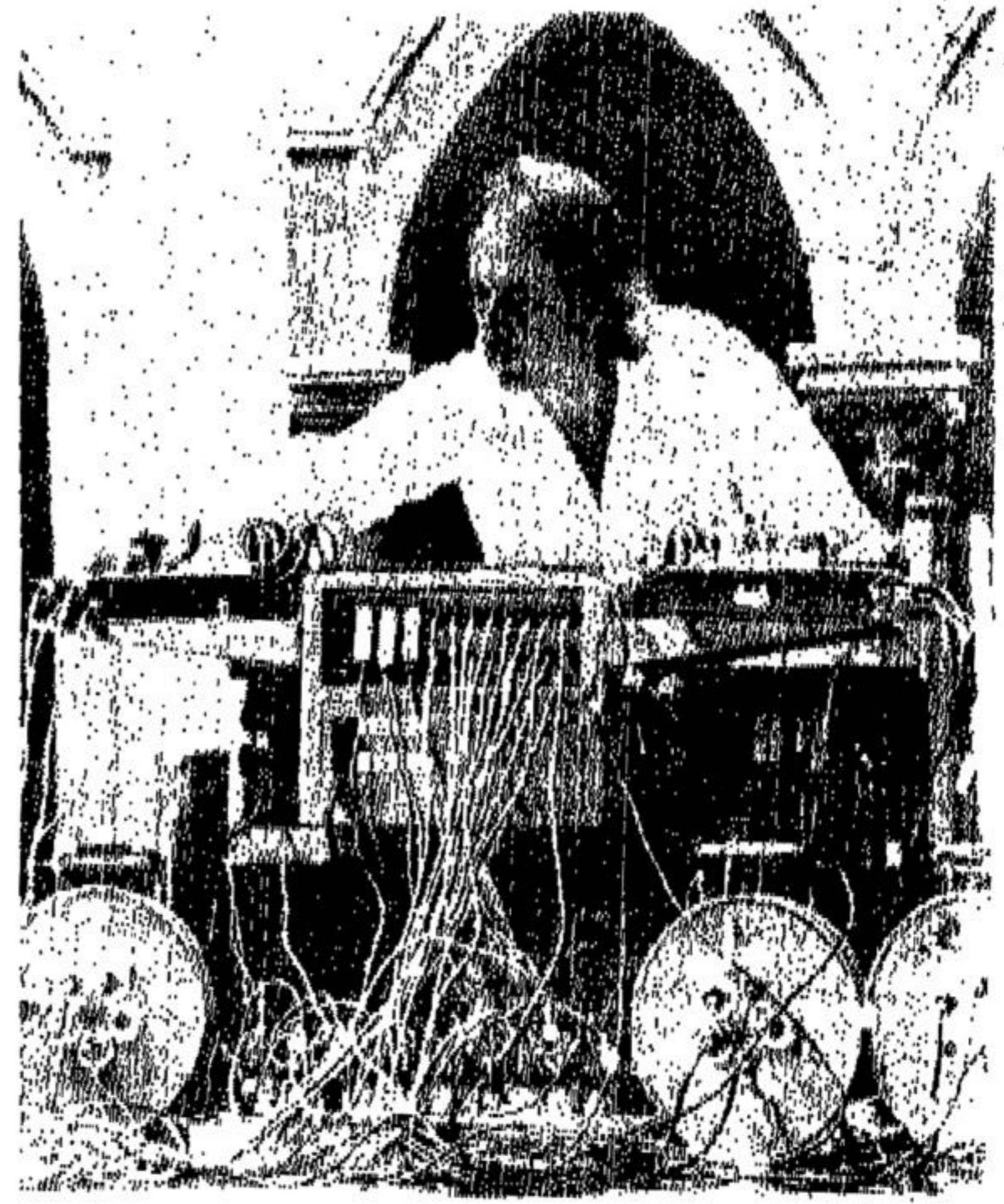
«Είμαι ένας ρομαντικός της εποχής»

Συνέντευξη στην Έφη Λαραφιώτη

OKarlheinz Stockhausen γεννήθηκε στις 22 Αυγούστου 1928 στο Modlath, κοντά στην Κολωνία. Ο πατέρας του ήταν δάσκαλος κι ο Karlheinz αφού τέλειώσε το γηράνισμα γράφτικε σ' ένα κολλέγιο για να εκπαιδευθεί συν δάσκαλος. Από το 1947 μέχρι το 1951 σπούδασε πιάνο και μουσική στην Κρατική Ανωτέρα Σχολής Μουσικής της Κολωνίας. Ακόμη σπούδασε φιλοσοφία, μουσικολογία και Γερμανική φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο της Κολωνίας. Ήμα να συνεχίσει τις σπουδές του και να μπει νότια έποιξα πιάνο σε μπαρ και μαθήματα χορού, συνδέοντας τον ταχυδακτυλουργό Αδισόν στις περιοδείες των αυτοοχεδιάζοντας και διεύθιντες ένα ερασιτεχνικό γέφερντ όπερας. Άρχισε να συνθέτει μουσική πολύ πριν τις επεικές κρατικές εξετάσεις, για την αισόκτηση των πτυχίων των. Τα έργα του «Kreuzspiel» και «Formal» γράφτηκαν το 1951. Μεταξύ 1952-53 πήγε στο Ηαρίσι όπου και παρακολούθησε μια σειρά μαθημάτων, του Olivier Messiaen, πάνω στο ρυθμό και την αισθητική. Τον ίδιο καιρό διολέψει στο στούντιο Συγκεκριμένης Μουσικής της Γαλλικής Ραδιοφωνίας, και την πρώτη σύνθεση της Γαλλικής Ραδιοφωνίας, όπου κι έκανε την πρώτη σύνθεση ηχητικού φάσματος από ηλεκτρονικά παραγγέλθυς ημιτονομαδείς τόνους. Το 1953 γύρισε στην Κολωνία και προσλήφθηκε συν θηθός στο Στούντιο Ηλεκτρονικής Μουσικής της Αυτοκυριαρχικής Ραδιοφωνίας, όπου δημιουργήθηκε επίσημα το Μότο εκείνη της χρονιάς. Πάραλληλα με τις συνθετικές κι ερευνητικές του δραστηριότητες στο Στούντιο. Σπούδαις το 1954-56, φωνητικές κι έρειχα επικονιωνίες στο Ινστιτούτο της Βόνης, κι εκθηγήθη τον Werner Meyer Epler.

Από το 1957 ο Stockhausen είναι ομιλητής στην Διεθνή Σχολή Μαθημάτων Σύγχρονης Μουσικής του Ντέρμπισταντ, κι από το 1963, διεύθυντης των ηλεκτρονικών στούντιος της Αυτοκυριαρχικής Ραδιοφωνίας.

Από το 1965 μέχρι το 1969 ήταν καλλιτεχνικός διευθυντής, την Μαθημάτικην Σύγχρονης Μουσικής της Κολωνίας, αφού κι ο ίδιος ήταν ιδρυτής τους. Το 1965 δίδυξε στο Πανεπιστήμιο της Πανεύλβανγκ σαν φιλοξενούμενος εκθηγητής σύνθεσης και το 1966-67 στο Πανεπιστήμιο

πιο της Κολιφόρνια. Το 1958 έκανε μια περιοδεία στην Αμερική, όπου έδισε τριάντα κονσέρτα και διαλέξεις στις Η.Π.Α. κινητού Καναδό. Αλλά τότε κάνει μεγάλες υπερβάσεις όπως χρόνο, σαν διευθυντης, εκτελεστής κι οργανιστής. Το 1964 σχημάτισε ένα Ensemble για να παίξει ζεντανή ηλεκτρονική μουσική, και μ' αυτό προβάρει τις προσωπικές του δυνάμεις κι έχει γιρίσει πολλές χώρες σ' όλο το κόσμο. Λιγότερα αργότερο ήταν προσκεκλημένος του NHK Broadcasting Corporation στο Τόκιο. Στη διάρκεια της Πιστούμας Τικθεσης στην Οσάκα της Ιαπωνίας, το 1970, έδωσε ζεντανές συναυλίες των έργων του μαζί με το Ensemble που αποτελούντων από 20 ρολί, στις από πάντα διυφορετικές χώρες. Εκεί έπαιξαν στο αφαιρικό αμφιθέατρο των Εργατικών περιπτέρων επί έξη μήνες, μεντέμπιου ίδρες καθημερινά και τους άκορων γύρω στο ένα εκατομμύριο ακροσιδές.

Εκτός όμως από την μουσική ο Stockhausen ασχολείται και με την έκδοση της εφημερίδας «Die Reihe», υφιστάμενης από το 1954 μέχρι το 1959. Μια επίλογή των γραπτών που έχει γίνει από τον Dieter Schnabel κι εκκλιφόρησε σε τρεις τόμους με τίτλους «Texte zur elektronischen und instrumentalen Musik» (1963), «Texte zu eigenen Werken, Zum Kunst Anderer, Aktuelles» (1964) κι «Texte zur Musik 1963-70» (1971).

Μέχρι σήμερα έχουν εκκλιφόρησε πάνω από χιλιάδες δίσκους με τις πιο ομβριαντικές συνθέσεις του.

Είσαι ένας από τους 2 ή 3 σύγχρονους σημύδες πολ. μηριανών τοποτοιποιησης μουσικής σε σύνθεσης του.

Ναι, εγώ κι είμαι συγχρόνος ενοχλητικό διάσημος. Άλλοι λένε πως είμαι της... ηλεκτρονικής. Άλλοι της

μουτέργας, άλλος πως δίνω αφορμές για ερμηνείες συγκροτημάτων της ροκ κ.λ.κ. Έγώ νομίζω πως είμαι ένας ρομαντικός της εποχής. Εσύ τι λες;

Εγώ, να να πω: προτιμώ να τα πης μόνος σου. Ξέρω βέβαια πως σπάνια δίνεις σπάνιτελένιες πλέον και το καταλαβαίνω... όμως οποια τιμή για μένα και το περιοδικό «Μουσική! Ας προχωρήσουμε τη συζήτησή μας... Είχα διαβάσει την κριτική του **Herbert Eimert** που έγραψε πως σε βοήθησε ήδη από το 1951-52 να ανακαλύψει την φιλοσοφική σχολή της Βιέννης» και πως από το πέρα να πη ότι η επιρροή του Σαΐμπεργκ στο έργο σου είναι ανιμφισβήτητη. Είναι έτοι, αλήθεια;

Μάλλον είναι παρανόηση των πράγματος... Αηδιδή έμιθα μουσική στο ωδείο της Κολωνίας. Έκανα εκεί «παιδαγογία της μουσικής» αλλά συγχρόνως ήμουν πινόστας κι είχα παίξει τα έργα του Σαΐμπεργκ, του Μπάρτοκ και παρτιτούρες συνθετών της σχολής της Βιέννης που εύρισκα στην Βιβλιοθήκη. Στο τέλος των σπουδών μου έγραψα μιαν δύπερα και κάλεσμα τον μουσικοκριτικό Eimert. Με ρόθησε: σήμερα, αυτή τη στιγμή με τι ασχολείσαι; Είπα πως διάβαζα το έργο του Σαΐμπεργκ, ήμουν παραδομένος σ' αυτήν την μελέτη. Αυτός ο αξιόλογος μουσικολόγος και κριτικός είχε ήδη από το 1924 ασχοληθεί με την γλώσσα της μουσικής του δωδεκάφθορου της σχολής της Βιέννης. Τώρα πως τα είπε, έτσι όπώς τι είπε, μάλλον, επαναλαμβάνω, παρανόησε.

Κι ο Messiaen τι ρόλο έπαιξε στις μουσικές επιρροές σου: Μιλώ για τα μαθήματά σου κοντά των Τον εκτιμάς; ίδιαίστρια, όπως ξέρουμε όλοι;

Έτσι είγαι. Πίστενα πιγαίνοντας στο Παρίσι πως ο

Messiaen θα «διδάσκει» σύνθεση. Λεν είχα ως το 1952 πάρει ποτέ μαθήματα σύνθεσης. Λοιπόν, στο Παρίσι μ' άλλους 15 παίρνωμε μαθήματα 2 φορές την εβδομάδα. Ο Messiaen μας ανέλνε τα πάντα τον Mozart με την υπέροχη Yvonne Lorion στο πιάνο να παίζει το μέρος της ορχήστρας, τον Stravinsky, τον Debussy καθ' τη δική του έργα. Υπέροχος, απιρύμιλλος συνθέτης και μναλυτής!! Μετριόφρων και σοβαρός, υπεύθυνος μύθροπος, έντιμος στην συνεργασία του, σεβόταν καθ' έναν μας και τον λατρεύαμε. Τι εποχή!

Πιατί λέμε συνήθως πως η καριέρα του Stockhausen αρχίζει το 1955; Άκυ όχι καταλίπει, αλλά, κι εγώ έτσι λέω.

Ξέρεις (γελάει), άρχισα το 1953 νά συμμετέχω σαν δημιουργός στο Studio ηλεκτρονικής μουσικής της Κολωνίας, μ' ένα εκπελείο καταπλικτικών συνεργατών. Ψάχνωμε μέσα σε εκατοντάδες σχηματισμούς «συνθετητών» μουσικής. Στην αρχή επαναλαμβάναμε σύχνα ίδιους ήχους γιατί είχαμε δυσκολίες να βρούμε νέους ήχους. Ήταν αστείο! Όταν ξεπεράσαμε όλα αυτά, έγιναν απίθανα πράγματα! Βρήκαμε τις αρχές της κατατάξης, άπειρων ήχων, συνθέσαμε νέα πράγματα, αναλύσαμε ποικιλίμορφα αυτό που λέμε: «άγνωστους» ήχους. Ε ζωιτόν, ήταν το 1953-55 όλα αυτά. Στα 25 μονάδες διδάσκω στο Darmstadt. Είχα γίνει κιόλας γνωστός, όλοι λέγαν: ο Stockhausen που βρήκε τη νέα μουσική... Άλιν συμφωνώ. Είναι απλοϊκό.

Μετέφερες ήδη ένα γένο μήνυμα. Λίγο είναι:

Έγώ δεν κατάλιψα ποτέ μου όλα αυτά. Ήμουν πινόστας, και θάθελα να είμαι πάντα πινόστας. Σας θωμάζω

επίσης τους πάνιστες! Όταν υρχίσαν να με θεωρούν... σρεβειά! Ούμφαν και σιγνοχωριόμουν. Θυμάμαι πως κέρδιξα την ξινή μου και λόγω jazz τα βράδυα και βοήθαια τραγουδιστές να μάθουν τις σαερέττες και τις όπερες. Ήμουν χαρόψηγος τότε! Λιγότινη πότε πάτη και συρεπλήρωνα τις φίλιοδοξίες μου... Ήσκα να γίνω δύσκολος της μουσικής. Άρτιό μέχρι το 1951. Τότε έγραψα το «KREUTZSPIEL». Άκομη και για μένα, αύτό το έργο ήταν υπέργαμο. Το έργο μου τώσες είχα βρη κάτι που δεν θιέρχεται τότε. Ανέριστηθηκα αν πρέπει να αφιερωθώ στην συνθετική δουλειά η γη συνεχίσω να σπουδάσω. Έφυγε για το Παρίσι ο φραγκός κυριολεκτικά. Ήκαν πρωτοέφτειξα 2 έργα: Το «ένθυρο για percussion» και το «Εργούδι για ορχήστρα». Τη στιγμή πάντα έγινε ευχαριστημένος υποφέστης για την εργασία μου συνθέτειος. Ο κόσμος ακούγοντας το έργο μου τη γαρακτήριξε με θυμό: σκυνδαλισθη! Ήγω δύος δεν άκουγα τόποτα!

Πιστείσεις πάντα για μουσική είναι αρχιτεκτονική των ίχων:
Το λες σφραγίδης κάνεις πρόβεις.

Όταν δίδουσκα, έλεγα: στην αρχή της δημιουργίας ενός έργου πέφτει κε δίαις νόχοιμε μια σύλληψη, και μια συνδακή ολιγκή των έργων.

Η «αφόρμω» πρέπει νόνη γνωστή και αυτή πρέπει επίσης νάχει κάπι το μουσικό. Συνηθίζω να συγκρίνω αυτά δύο με το σύμπαν: Οι μεγάλες φόρμες είναι καθαρές, φοτενές, καταγόμενες καθορισμένες. Μέσα στην μεγάλη φόρμα, πορφριούνται μικρά πράγματα. Η «μικρή φόρμω» (στη μουσική εγνού) αυτή είναι ανοιχτή, εφευρίσκεται κάθε στιγμή, κάθε μέρα. Ησίρνεις έναν ήχο από τον κόσμο, τον ηχοφραγή, κιν μέσα σε 2 λεπτά, σε 2 ώρες, σε λίγο τον ελεκτρεγείς, τον αλλάζεις, τον προγραμματίζεις και να υπόλογο με την θέση των ίχων. Η αρχιτεκτονική των έργων έχει κε δίαις γίνει «εικόνα». Σημασία έχει νάχεις αισθησης μήκους και πλάτους στο αρχιτεκτονικόνημά του.

Διάλιαδη στην περίπτωση των έργων σου, έχεις πάντα, κι των πρωτέρων βρει, και φτιάχνεις την «αφόρμω» τους, τάχεις αρχιτεκτονικής σχεδίασμάνα;

Ναι, ξεκίνω όταν πά τύχέρω δίλε δύσα μην χρειάζονται να συνθέσω. Όχι στοτικά μονάχα, ξέρω σε ποιά στιγμή θα κάνω τι, πότε θα περάσω και πόσα πράγματα μέσα στο μουσικό κρίμενο, πόσο θα διαρκούν οι σιωπές, και πόσο οι ήχοι. Άγη ξέρω μη σε πείσω. Άλλα σαν ανεργότρια μάλισθε ξέρεις τι θέλω να πω.

Ναι, και γράψω για τους μουσικούς αυτά δίλε συνειδούν πρόσθιες διακόδιες: Όμως μου γεννιέται μια πιθόρημη ερώτηση: συντελείς, όχι βέργης, τον εαυτό σου εργατηρή; ή... έγινες οιφετής;

(Γελάει) Καταπλήκτική ερώτηση!! Λοιπόν άλλη φορά έτσι κι όλη φορά ιδλιότες. Καμια φορά, τίποτε! Θέλω να φτεράχνω έργα... αγήκουστα. Λιούσσομενά χάχι υπίστερες δινάτθησης να βρίσκω κόσμους. Ησίρνεις ένα φάλιστρο, γνωστό για τον ήχο του και ψάχνεις, ψάχνεις! Κάποια στιγμή το φάλιστρο ήχει όλως ποτέ δεν τοχεύει συγκούσει! Όμως ο φάλιστρος είχε ποτέ βρή το οργανό του μετέστις, όλες, τις ηχητικές διανοτήτες! Αν-

τό το λατρεύω, γίνομαι συνθέτης από κείνη τη στιγμή και πέρα. Ως τότε, έψαχνα μονάχο. Αυτή τη στιγμή ψάχνω με τους μουσικούς, των κρούστων να βρω «ήχους». Ήστεύω πως μπορούμε να βρόμεις νίκια, ιδακά, νέα, κύματα, νέους πλακιών των ήχων. Ήστεύω πως μέση σε 20 το πολύ χρόνια, οι άνθρωποι με την βοήθεια «εκμάτων» θα μπορούν να ακούνε το ηλιακό σύστημα. Η γη μάς έχει ανάγκη να έρθει σ' επαφή με τον Κόρδιο. Όποις στην Αναγέννηση οι Κύρτοι της «επίπεδης σφαίρας», εστείλιαν εξερευνητές στην Λίση να βρόντων προδεξεις ότι ο πλανήτης μας ήταν τελικό «στρόγγυλός» (αν και οι Λιγύτιιοι τόξεραν από παλιά κι ας τάχουν ξεχάστε) έτσι και σήμερα έχουμε ανάγκη να βρόμεις επικοινωνίες με τους γαλαξίες.

Σκέψιμοι τώρα να ρωτήσω κάπι πιο... πρωτοποιό. Είσαι πιστός, πιστείσαι στην εκκλησία, στη θεία. Η Εκκλησία πάντα ήταν 100 χρόνια πίσω στο να διχτεί την επιστήμη και τους μεγάλους επιοικημονες να αναφέρουν: τον Γιάλλιο, τον Κοκέρνιο ή τον Λαρβίνο. Εσύ όμως πάς 20 χρόνια τουλάχιστον προστά αναφέροντάς του δίλια τη πρωτογένεια. Η ας μπορείς να μάζες για... κοσμικό ταξίδι και νίσι το πάσιδος: σήνας πιοτές στην Εκκλησία:

Έβρεις, έγραψα στο έργο μου «η Ηέμιτη του Φωτόφ» στην τρίτη πράξη: οι άγγελοι είναι πάντα προς αντικατάσταση. Λεν είναι ποτέ οι ίδιοι μέσα στις εποχές. Ο Θεός δεν είναι από έναν ιδιο, εμείς απλώς την διακηρύσσουμε δικό «μας», είμαστε «άτομα» του «Θεού». Λεν είναι δύσκολο να το φανταστούμε. Ένα κύτταρό της ενότητας του Θεού ονομάζεται σήμερα: Stockhausen. Το κύτταρο αυτό δεν με... γνωρίζει. Είναι ο Θεός που μ' δίλια ματά τα κύτταρα κάνει το ρολόι να δουλεύει. Ότιοις δεν πιστεύει αυτό το ύπλο ηλιακό και πλανητικό «άπαν» είναι απλούστερο κι άμος υπάρχει. Αυτή η σοφία, δεν μπορεί νάχει άλλο άνομα. Οι εκκλησίες είναι πάντα «μια πίσιω» γιατί πρέκουν «ανθρώπινες» δεν μπορούν να καινούσσουν και να παραδεχτούν παρά μόνο τα παριδεκτά απ' δίαις.

Η πραγματική Ελευθερία είναι να κατανοήσεις τον Θεό ανεξάρτητη από την επιρροή της εκκλησίας.

Ας ποιμέ και κάπι για το έργο «Lieht» που γράφεις κάμποτα χρόνια τώρα. Άκοντα πως για να πάρειστροισι ολόκληρο θα χρειαστεί τουλάχιστον μια εβδομάδα.

Θυμίων όταν με ρωτάνε, μήπως μ' αυτό το έργο αφήνω την διαθήκη μου... Ευτυχός δεν με ρωτισσες αυτό το πράγμα. Λοιπόν: στην Ευρώπη έχουμε συνηθίσει να συνθέτουμε «εκφράστια». Σήμερα το βρίσκω πολύ σιενό αιδο το πράγμα και δεν με χωράει. Από το 1970 ήδη έγραψα έργα μεγάλης διάρκειας. Ότιαν έγραψα το έργο CO-NΤΑΣΤ λέγανε πως ήμουν τρελλός γιατί κρατούσε 35 λεπτά που δεν περνούσαν με τίποτα...

Έγιν άμισης έγραψα στη σινέχεια, ακόμη πιο μεγάλια έργα: Momeno, Νυπτερ, ι.χ. που κρατούσαν και 2 και 3 ώρες χωρίς να σταματούν. Από το 1977 γράφω αιδο το έργο που ζητάει 20 χρόνια διαλειάς και που το θεωρώ «φυσικό μου βήμα». Τηρεκε να γράψω στο πλύνο του «Κόσμου». Άλλο και μόνο είναι ο νέος μου τρόπος να πλησιάσω την φύση.